

Tankar

i början av det nya året...

I den hektiska vardagen glömmer man ofta bort vad det är som är viktigt i ens liv. Man dras med av stressen som finns runt omkring en och i det kaos som då kan uppstå försvinner meningen med varför man faktiskt är på den plats man är. Kineserna kan konsten att skynda långsamt när de säger att man inte ska vara rädd för det långsamma framåtskridandet – bara för stillaständet.

Vi som arbetar som lärare måste ständigt påminna oss om att vi finns till hands för barnen och ungdomarna. Ett sätt att göra det på, kan vara att bjuda in sina lärarkollegor till lektioner som man håller i och få lite konstruktiv kritik eller så kallad feed-back. Det ger väldigt mycket, för som lärare känner man sig ofta ensam.

Samtidigt måste man komma ihåg att en skola är en som en levande organism, det uppstår hela tiden nya situationer. Det händer mycket på en skola både roliga och tråkiga saker, men det är det som gör skolan till en spännande arbetsplats. Vill man förändra något i sitt arbete bör man nog alltid utgå från sig själv och fråga sig: "Vad kan jag göra för att mitt arbetsklimat ska bli bättre?" och "Vad kan jag göra för att elevernas/klassens arbetsklimat kan bli bättre?".

Som elev kan man tänka på att försöka göra sin skola till en trevlig plats att vistas på. Att se till att man själv bidrar till

att klasskamrater och lärare får ett bra arbetsklimat. För i och med att man gör det hjälper man andra och inte minst sig själv. Det är också viktigt att elever får göra sina röster hörda, inte minst genom elevrådet.

Föräldrar kan också bidra genom att ta aktiv del i sina barns vardag genom att fråga sitt barn hur det har varit i skolan idag och delta på föräldramötena. Se till att bli en aktiv del av skolan. Inte bara då och då, utan ofta!

Det här numret av Martinbladet innehåller bland annat ett reportage om klasserna 7A och 7B. I framtiden skall vi självklart göra reportage även om andra klasser på skolan! Det blir en skildring av waldorfskolan i Liechtenstein, en innehållsrik och lång artikel om drogmissbruk och mycket annat.

Vill du bidra med något? Vi tar tacksamt emot material i vårt fack på skolan eller också kan du mejla in ditt bidrag på martinsk@algonet.se.

Vi önskar er mycket nöje!

Klass 7A och 7 B

Från och med höstterminen 2000 har vi två sjuor på Martinskolan. Vi som arbetar på skolan tycker att det är väldigt roligt att ha fått hit en nästan hel klass från Björkhagens skola.

Men vad tycker de gamla eleverna? Är det jobbigt att hela tiden bli jämförd med en annan klass?

Hur känns det för den nya sjuan, är det som det var på Björkhagen eller är det mycket som är annorlunda här på Martinskolan?

Det är några av frågorna som vi söker svar på här...

Våren 2000 tycker några föräldrar på Björkhagens skola att det vore synd om deras barn inte ska få gå kvar i waldorfskola efter klass 6. De vänder sig till Martinskolan och efter en del möten och funderingar bestäms det att från och med höstterminen 2000 ska Martinskolan ha två sjuor – 7A och 7B. Klassföreståndare för 7B blir Annika Holmström (studie- och yrkesvägledare och syslöjds lärare) tillsammans med Dan Andersson (gymnastiklärare).

Det är en nervös 7B som kliver in genom dörrarna på Martinskolan i augusti och en mer kaxig 7A som känner sig som hemma... Vi var alla spända på hur det skulle gå.

Men ganska snart märkte vi lärare som har klasserna att 7A och 7B blev riktigt bra vänner och att det numera efter en

termin är både på gott och ont... Gott därför att det alltid är roligt att få nya vänner, men ont för att det numera tar dubbelt så lång tid att få in alla uppspelta sjuor i klassrummet från korridoren på morgonen, än vad det gjorde tidigare...

7A har ibland fått höra att 7B är mycket lugnare och tystare än vad de är och 7B har haft ibland haft svårigheter med regler och nya saker som inte är som de var vana vid på Björkhagens skola.

Pratar man med eleverna i 7A, är de flesta bara positiva till att det har kommit en sjuor till. De tycker att de har fått fler vänner och att det känns roligt med fler i ens egen ålder omkring sig.

7B trivs bra här på Martinskolan, bland annat för att det bara är waldorffklasser och det gör att de inte känner sig "utanför" längre. Den nya sjuoran har acklimatiserat sig snabbt och för oss lärare är de en fröjd att ha att göra med.

7A har varit och är en väldigt fin klass och att de inte ska känna något mindervärdeskomplex gentemot 7B...Fortsätt att ha trevligt med varandra 7A och 7B och Välkomna till Martinskolan 7B och deras föräldrar.

Jessica Johansson

Dikter och berättelse om olika stjärnor, skrivna av elever i 7A i januari 2001:

Stjärnan:

Stjärnan den lyser upp min stig,
när jag går hem från morfar Stig.
Mormor hon sa till mig en gång,
att stjärnan sjunger sin bästa sång.
Farfars gamla and har inte en enda tand.
Men sonen hans har en lysmask,
som har ögon stora som tefat!

Stjärna jag ser dig där uppe, jag ser dig lysa på himlen över oss.

Hur gammal är du egentligen och hur gammal kan du bli?
Jag undrar när du faller ner, när jag ska se på dig och önska nåt.

Jag såg dig. En dag var du bara där.
På himlens mörka valv.
Så långt borta, men ändå så nära.
Du lyser in i mig med ditt starka sken.
Du leder mig med en liten men bestämd hand.
Du vakar över mig, nu och för alltid.
Även när jag inte ser dig för solens starka strålar, så känner jag din närhet i mig.
Du, min stjärna, du starka sol.

Stjärna:

För mycket länge sedan fanns det bara skog och några enstaka hus lite här och var. I skogarna bodde det alla möjliga olika djur. Men i en av skogarna fanns det nästan bara björnar och fåglar.

I den skogen stod det en liten stuga där det bodde en mamma och ett barn. Barnet hette Olle och han älskade att vandra omkring i skogen och plocka blåbär i sin egna lilla korg. Han brukade ofta sitta i skogen och äta blåbär med björnarna till hela han blev blå.

En dag när Olle var ute och gick i skogen kom han på hur fin fågelsången egentligen var. Åh, om ändå han kunde sjunga så där fint. Han började drömma. Han drömde om att själv få sjunga så där högt och fint som en fågel. När Olle gick och la sig den kvällen berättade han om sin dröm för mamman, då sa hon att han inte skulle tänka mer på det och försöka sova istället. Olle gjorde som mamman sa och somnade djupt. Några år senare, när Olle blivit 17 år, började han tänka på att sjunga igen. Den här gången skulle han inte somna han skulle uppfylla sin dröm och bli en STJÄRNA.

Slut

Ps. Olle blev mycket känd och sjunger numera "Mors lilla Olle" baserad på hans egna lilla liv, långt ute i skogen...DS

Tankar kring julstädningen

Julstädningen innebar denna gången att städa klassrummen i nybygget, eurytmisalen samt datasalen.

Tre herrar och fyra damer samt en elev från klass 9 infann sig.

Till att börja med skulle alla kringströdda papper plockas upp från golvet, intrampade tuggummifläckar skrapas bort, odiskade kaffekoppar tas hand om....

Det är en sak att städa åt små barn som inte har förmåga att göra det själv. Städning i de här klassrummen kändes närmast som att röja upp efter ett fylleslag på Ålandsfärjan.

Det känns kränkande att plocka upp tuggummin efter åtminstone tillnärmelsevis vuxna människor och att känka deras bänkar och stolar. När dessa åtminstone till kroppen vuxna elever både har betydligt större krafter och dessutom kan utföra arbetet på halva tiden.

Tankar kring kvaliteten i skolan infann sig? Hur kan arbete utföras i denna miljö? Hur kan någon stå ut med att arbeta med allt detta skräp omkring sig?

Att bli vuxen innebär både rättigheter och skyldigheter. I skyldigheterna tycker jag ingår att ta hand om sin egen smuts. Plocka upp de tuggummin som man spottar ut på golvet.

Tycker att det går att göra en jämförelse med vården där jag annars arbetar. De patienter som själva klarar av att t.ex.

sköta sin morgontoalett får göra det. Mitt jobb är inte att ta hand om dem som kan klara sig själva. Att städa i skolan åt dessa vuxna elever känns lite grann som att byta blöjor på människor som har tillräcklig förmåga att sköta sig på egen hand. Det känns kränkande.

Mitt förslag är att de halvvuxna och vuxna eleverna i skolan i fortsättningen finns med på städlistan tillsammans med föräldrar, gärna föräldrar från samma klass. Mitt förslag är också att det är ungdomarna som är i majoritet när det gäller städningen av högstadiets klassrum.

Jag hjälper gärna till och assisterar, men att passa upp på människor som har förmåga att klara sig själva vill jag inte göra vare sig på mitt ordinarie arbete eller i skolan.

Kerstin Kullberg, Förälder i klass 9

Ideal och verklighet i Waldorfskolan

Av Felicitas Vogt, referat av Laila Pietsch

Våren 1999 beslöt SFWF att ge ut ett häfte av Felicitas Vogt om drogmissbruk, "Missbruk - en maning till oss". SFWF ansåg att det var ett viktigt ämne i våra waldorfskolor. I februari 2000 bjöd SFWF även in Felicitas till Sverige för en tvådagars konferens i Järna och Stockholm. Här följer ett sammandrag av de föredrag som hölls under dessa dagar.

Felicitas Vogt har varit klasslärare och arbetar sedan drygt 20 år dessutom som rådgivare i missbruksfrågor. Hon har skrivit en numera utgången bok, "Drogen, Sekten und New Age" och anlitas som föredragshållare och rådgivare över hela världen. Sedan 1994 är hon medarbetare vid de medicinska och pedagogiska sektionerna vid Högskolan för antroposofi i Goetheanum, Schweiz.

Felicitas Vogt menar att vi måste vidga innebörden av begreppet "missbruk" och inse att drogerna bara utgör en del av det som gör människan ofri och beroende. Vi kan inte skydda våra ungdomar från missbruk genom att moralisera. I stället måste vi försöka förstå vår tids verkliga problem, nämligen hotet mot det mänskliga jaget. Vi måste också fråga oss vad vi själva kan göra för att skolan ska kunna bli en skola för barnens bästa.

“Jag vill börja med att tacka föräldrarna i Sveriges waldorfskolor för att ni bjudit in mig att tala om ett ämne som ligger mig varmt om hjärtat. Jag måste också få tacka alla de ungdomar som givit sin tillåtelse att jag idag talar om dem. Jag vill också redan från början framhålla, att det som kan uppfattas som kritik från min sida *inte* gäller själva waldorfpedagogiken - jag vet mycket väl vilket skatt den är - utan hur vi som arbetar i skolorna handskas med den. Först när antroposofi och waldorfpedagogik samverkar uppstår waldorfpedagogik. I annat fall blir waldorfskolan bara en dålig metodskola. Vi måste inse att när det gäller metoder finns det många skolor som är bättre. Vi har ännu inte förverkligat alla möjligheter i waldorfpedagogiken. En waldorfskola existerar bara när lärarna samarbetar med föräldrarna. Föräldrarna är också tänkande varelser, de har ett yrke, de är människor som det lönar sig att diskutera waldorfpedagogik med. Waldorfpedagogiken blir bara verklighet när lärare och föräldrar samarbetar. I en nyutkommen bok¹ där hans tal i skolan är publicerade, kan vi läsa hur Steiner gjorde detta.

Det finns en amerikansk bok som heter: ”Varför Huckleberry Finn inte blev missbrukare” Han hade allt emot sig, ingen mor, en försupen far, ingen waldorfskola. Men han hade naturen, massor av rörelse, massor av fantasi och han hade en vän, en relation som bar honom genom alla svårigheter.

Dagens vuxna blir allt barnsligare, de saknar mod att vara vuxna. Var finns de vuxna idag? Ungdomarna tänker inför vuxenvärlden ”ska det där vara jag när jag blir trettio? Då lönar det sig knappt att bli vuxen”. De unga saknar en humoristisk överblick, en distans till vardagen hos vuxenvärlden. Men de vill komma åt dessa kvaliteter genom att möta vuxna som har dem. Förmågan att som gammal verka väl-

signelsebringande är direkt beroende av att vi som barn har fått respektera och beundra vuxna säger Steiner. Var finns de gamla idag? När möts egentligen gamla och barn? Förr lade man spädbarnet vid den gamles bröst för att ge kraft. Idag är de gamla på institutioner och mötet med små barn förhindras. På samma sätt förhindras idag vårt möte med födelse och död. Både födelsens och dödens port görs osynlig för oss och kan till och med manipuleras.

I ett föredrag² beskriver Steiner, att det från och med medeltiden är ett faktum, att människan när hon söker sitt jag i sitt inre, så finns det inte där. Istället är det så att hon bara kan finna sig själv i mötet med en annan människa. Vi kan ju tycka att detta är bra och sant när det gäller trevliga människor, men de otrevliga, de som förtalar oss, stjälar från oss, skulle de vara en del av mitt eget jag? Varför är det så svårt för oss att förlåta? Vi har inte förstått konfliktens inre mening, nämligen att den ger oss en chans att växa som människor.

I årtal har jag fått kämpa med att förstå detta. Det krävs mod att se att allt som möter mig är något som jag har velat, som jag själv har sökt upp. Inte som ett straff för begångna illdåd, utan för att det finns uppgifter i mitt liv som får mig att mogna andligt och själsligt. En själslig bodybuilding! Varje konflikt som uppstår i mitt liv hänger samman med min uppgift att mogna. Annars avsnör jag mig själv från mina livsrötter. Vår känsla av utbrändhet beror på att vi avsnört oss från våra livsrötter som ger oss kraft. Vi ska vara glada och tacksamma att vi kan tänka sådana tankar. Ingen kan tvinga mig att inse detta, utan det måste ske i frihet, men om jag inte vill ta i tu med detta så ska jag inte bli förvånad om jag förlorar kraft!

Vad innebär barndomen idag?

Jag vill nu gå in på vad det innebär att vara barn idag. Vad formar barnet i dag? I Tyskland visar en undersökning av sexåringar att 60% lider av allergi, 20% inte äter frukost på morgonen, 30% har ryggproblem, 60% har sömnstörningar, 37% är överviktiga och 61% lever i hem där alkohol och rökning är ett problem.

Inte undra på att barnen hyser ångest för att bli vuxna! Många barns uppväxt kännetecknas dels av språkutarmning, dels av att barnen drar sig undan livet och är deprimerade och lever i en tillvaro fylld av olika tekniska kommunikationssystem. Vi vet också att man i Tyskland och Sverige är i genomsnitt elva år när man för första, och kanske enda, gången prövar narkotika eller alkohol och att den tidpunkten sakta men säkert förskjuts nedåt i åldrarna.

Missbruk måste ses som ett försök till självmedicinering under ett depressionstillstånd. Om vi betraktar aggression och våld kan vi märka hur kvaliteten har förändrats. I en normal utveckling är kampen något som hör till barndomen. Men idag har det mer och mer blivit en strid på liv och död där inga medel skys, motståndaren har blivit en fiende som måste förnedras och förintas. Ungdomarna har inget sunt självmedvetande, utan ett kränkt självmedvetande vilket förorsakar mängder av problem i det sociala livet. I stället upplever de sig själva när de utövar makt och när de agerar med våld. Detta är ett förtvivat rop; egentligen vill de uppleva sig själva.

Destruktiva tendenser

Jag vill nu komma in på några samhällsfenomen som bidrar till denna olustkänsla. Jag vill också poängtera att det i alla hot mot vår existens finns ett budskap till oss som vi inte får glömma bort. Det är lätt att bli deprimerad av hur illa allt står till, men vi måste förstå vår tid och ringa in det som är negativt för barnets utveckling. Vi måste ha mod att inse att just problemen ger oss en möjlighet att utvecklas! Jag räknar inte upp följande fenomen för att göra er deprimerade utan för att kunna visa barnets egentliga behov.

- "Hast du was - dann bist du was" (Har du nåt' - så är du nåt'). Den egna identiteten är kopplad till en produkt, ett varumärke. Jag blir identisk med produktens värde. Självkänslan kopplas till en vara. Detta innebär en utarmning av det mänskliga.

- Genom mediekonsumtionen sker också en utarmning. En niondeklassare i Tyskland har sett mer på TV än på sin lärare. Bilder och budskap är ett problem. En sidoeffekt av detta är att nerv-sinnesmänniskan passiviseras. När vi ser på TV sänks 40% av sköldkörtelns aktivitet. Det uppstår samma tillstånd som vid djupa trancetillstånd. Färger, former ja själva naturen blir ointressanta. Vad upplever vi egentligen med våra sinnen? De måste vara aktiva! Om jag inte använder mina sinnen med intresse får detta till följd att inget intresserar mig längre.

- Livsglädjen. För varje år minskar vår förmåga att engagera oss som vuxna; som lärare, som föräldrar. Ingen livsglädje strömmar ut från en stressad och utmattad människa. Men just livsglädje är vad barnen behöver!

•Språkutarmning, språkförlust. Genom utmattningen och genom mediakonsumtionen uppstår en utarmning av språket. En genomsnittssamerikan står på en 9-årings språknivå. B. Sendon har skrivit en intressant bok om detta: "The gun is the pen of the illiterate". När språket sviker tar man lätt till våld.

•Skolan blir visserligen en urvalsplats för framtida yrkeskarriärer, men inte människobildande eller människoutvecklande. I skolan har vi lektioner som är 40-45 minuter långa. Jag har förgäves letat efter orsaken. Viljans rytm är nämligen minst 60 minuter. Allt som når viljeskiktet i oss lyder under andra lagar. Det behövs minst en timme för att nå denna viljenivå. Under 45-minuterslektionerna når vi bara tankens område. Vi snuddar kanske lite vid känslan, men viljan når vi inte. Jag anser att det är obegripligt att vi i en skolform som säger sig vilja fostra viljan i människan, överhuvudtaget inte når viljan på grund av lektionernas längd!

• Den fysiska världen blir allt meningslösare och andefattigare. Det individuella försvinner och i dess ställe sker en nivellering; allt ter sig likadant och blir mer eller mindre likgiltigt

Hoten mot den fysiska kroppen

Vi blir allt skröpligare. Hälsosam näring blir sällsyntare. Maten genmanipuleras och är full av tillsatser vars verkningar ingen riktigt genomskådar. Vår föda ger inte kroppen vad den behöver. Monokulturerna gör att vi måste kompensera näringsbristen med piller.

Vi har förlorat vår förmåga att bygga upp ett immunförsvar, som numera är så svagt att vi inte vågar lita på sjukdomens

stärkande hjälp. Läkemedelsindustrin växer sig allt starkare. Jag är inte mot vaccinering, som många gånger kan vara bra, särskilt om föräldrarna är oroliga. Regeringen ska dock inte, som nu i Tyskland, besluta om obligatorisk vaccinering.

Rörelse

Vi upplever vår kropp genom att vi rör oss, stöter mot yttre och inre gränser. Känslan för den egna kroppen håller på att tyna bort. Egentligen är barnet ren rörelse, det vill röra sig, eftersom det är en förutsättning för dess utveckling. När barnets rörelsevilja reduceras till två tummar, pekfinger och tunga (t.ex. i dataspelen) vart tar den uppdämda rörelsen då vägen? Jo den vänds i aggression utåt - eller inåt. Och ändå föds barnen, de vill komma hit. Vi måste fråga oss om vi förtjänar det? Vårt samhälle är egentligen barnfientlig till hundra procent.

Tid

Vi stjälar barnens tid. Har vi tid för dem, tid att göra något tillsammans med dem, vilket barnen behöver för att kunna vara barn? Man kan inte vrida tillbaka tiden. Hur får vi denna tid? Vi måste visa aktning för barnet och för dess behov av oss vuxna. Barn får "själsliga förkylningar" när vi ignorerar dem.

Hur ofta äter vi tillsammans? En gemensam måltid formar gemenskapen, men det är viktigt med positiva samtal, kritik passar bäst ihop med praktiskt arbete, då är den möjligen berättigad. Att skaffa och använda droger är också en gemenskapshandling. Ritualen att få tag i drogen, att rulla en joint, blir för missbrukaren en njutning i sig. När våra gemensamma måltider försvinner, eller när vi använder målti-

den för att gräla får inte barnet uppleva en sann gemenskap kring måltiden. När man så förlorat sammanhanget till den fysiska kroppen och till omvärlden, söker man sig till drogen som en ersättning. Att fira fester tillsammans, att äta tillsammans är något som sakta men säkert försvinner ur våra liv. Vi får heller inte glömma att ungdomar, till skillnad från de små barnen, behöver klara besked och överblick, inte ritualer. Ritualerna hindrar dem i deras utveckling.

Livsglädje, entusiasm

Vi har många gånger svårt att acceptera våra barns vänner, det är inte alltid vi tycker om deras val av kamrater. En reklamslogan säger att man via Internet kan kommunicera utan konflikter: "sök dina vänner själv". Detta är egentligen det värsta budskap man kan ge ungdomar idag. Passar du inte mej - så går jag min väg. Tryck bara på delete-knappen så är du borta. Utan nära vänner uppstår lätt ett tomrum och detta själsliga tomrum kan lika gärna fyllas med droger. Orsaken till att drogen extasy är så populär idag, är att vi vuxna inte förmår utstråla glädje, vi har förkvävt barnet i oss. Ungdomarna befriar barnet inom sig genom extasy. Med vår livsglädje visar vi barnen att det är bra att finnas till!

Att finna en mening med livet

Vi har en livsuppgift, finner vi den, märker vi ens att vi har någon? Vi måste återfinna den utan nostalgi, med sikte på framtiden. Ur denna insikt är waldorfpedagogiken född. Ur tidens angrepp kan vi låta urmänniskan, antroposofia, uppstå. Den mörka motbilden ger oss en möjlighet att ana den egentliga människobilden.

Nu har jag beskrivit tillstånd som *inte* är till barnets fördel och som inte motsvarar barnets behov!

Barnets behov

Jagets aktivering är barnets livsrum. Barnet måste få leva ut sin jagaktivitet. Fram till sjuårsåldern sker det genom rörelse, rörelse, åter rörelse. Men människan är också en andande varelse. I första föredraget av "Allmän Människokunskap"³ beskriver Steiner att läraren måste ta ansvar för att barnen lär sig andas och sova på rätt sätt och för att en balans uppstår mellan inandning och utandning, mellan sinnen och kroppens mättnad och hunger. Idag försvinner detta mer och mer. Vi vill tillfredsställa våra behov omedelbart. All rörelse kräver ro, inte stillestånd; en rytm; en aktivering av de kroppsbundna sinnen - känselsinne, livssinne, jämviktssinne, egenrörelsesinne - detta är vad det lilla barnet behöver. Om vi inte aktiverar dessa sinnen, denna rytm, är en verklig skola inte möjlig. Vi kommer att fostra zombies eller "Homo Zappiens". En växling mellan vila och rörelse är nödvändig, annars förvandlas rörelsen till att enbart driva ut själen ur kroppen.

I skolan möter vi barn med föräldrar som är osäkra på vad de ska göra som föräldrar. Eftersom denna instinktiva kunskap avtar allt mer, både hos pappor och mammor. Därför måste vi möta föräldrarna innan de har blivit föräldrar, det vill säga i klasserna 11 och 12. Här behövs en "föräldraundervisning". Läkare och barnmorskor skulle kunna komma och berätta om förlossning och barnavård. Vi måste ta de unga människorna på allvar och inse att de kommer att bli föräldrar, som har många frågor.

De kroppsbundna sinnenas vård

Känselsinnet, livssinnet, jämnviktssinnet och egenrörelsesinnet är sinnen som är nära förbundna med den fysiska kroppen. Om de får rätt vård och näring utgör de en grundval för vårt självförtroende senare i livet. Vi kan varsebli oss själva genom att vi upplever både fysiska och emotionella gränser. Här är jag - där är du. Idag råder sociala problem, eftersom vi saknar självförtroende. 80% av våra ungdomar (och även många vuxna) har ett kränkt självmedvetande, vilket förorsakar mängder av problem och aggressioner i det sociala livet. Vi varseblir inte oss själva, vi har ingen tilltro till oss själva. Vi har därför ett stort ansvar att utveckla dessa sinnen hos barnet så att barnet senare i livet kan hantera sig själv i mötet med andra.

Några exempel: Om egenrörelsesinnet inte får utvecklas kan depressioner uppstå. Därför är det ett bra hjälpmedel mot depression att röra sig, att promenera. I vårt samhälle råder en sorts schizofreni: jag rör mig inte utan jag blir forslad till exempel med bil. Ändå tror vi att vi är flexibla! Vi har glömt hur det är att röra sig. När barn hör musik dansar de och är fria, de har ett behov av glädjefylld rörelse!

Vårt jämnviktssinne behöver vi inte bara för kroppens balans utan även när vi befinner oss i en krissituation. Om detta sinne inte utvecklas får vi svårt att förstå att vi är väsen i jämvikt mellan himmel och jord. Förr rådde den manliga principen *antingen-eller*. Materien kuvades och behärskades. Vi tror att vi måste behärska materien och glömmar då den andliga principen; som ofta betecknas som ett kvinnligt väsen; materia-mater-moder jord. Men i vår tid måste kunna vi

balansera ande och materia; nu gäller *både-och!* Vi lever i en extremt materialistisk tid: genteknik, dödshjälp, ändå råder paradoxalt nog en total okunnighet om materien. Om vi i skolan ger barnen möjlighet att bygga upp ett nytt förhållande till den egna kroppen ändras samhället av sig självt. Då styr barnets egen vilja kroppen.

(Felicitas läste ur en norsk bok⁴ om en dödssjuk elvaåring som brevväxlade med en sjuttioårig journalist. Pojkens budskap till sina föräldrar var att de skulle ta sig tid att vara med sina barn.) Vi måste offra vår tid, då visar vi barnen att vi värdesätter dem. *Vi behöver inga omfattande skolprogram, vi behöver bara göra det mänskliga mötet levande.* Det är bara att sätta igång!

Ett elevärende

Nu vill jag berätta om en elev, som jag kallar Benjamin. Han var en ständig källa till förtret i skolan. Han förde lärarna och föräldrarna till förtvivlans gräns. Benjamin var hyperaktiv, kunde bara koncentrera sig fem minuter i taget, hade sömnsvärigheter, dessutom var han skrämmande begåvad och delvis överlägsen sina lärare. Ja han var obehaglig för lärarna och också klassens skräck. Han var hela tiden sarkastisk mot lärarna, argumenterade, lärarna stod inte ut! Han började tidigt röka och långa hasch. Under ett kollegium talade lärarna om honom

Benjamin kände detta på sig och kom till konferensen och knackade på dörren. Därinne satt 40 lärare. De ville köra ut honom men då sade han: "Ta det lugnt, jag ville bara säga en sak. Jag vet att ni tänker besluta om mig. Hur ni än gör så vill jag ge er något att fundera på: Ni behöver mig!" Så gick han.

Kollegiet delades nu i två hälfter. De lärare som undervisade Benjamin ville låta honom sluta skolan omedelbart. De var sura, ja rasande: "detta är droppen, han åker ut!" De som inte undervisade honom var hänfödda över hans mikaeliska mod: "detta är ett resultat av waldorfpedagogiken!" Inte bara lärarna utan även föräldrarna och eleverna deltog i diskussionen. Det bildades två läger som inte ens talade med varandra. Detta visar att Benjamin hade rätt, skolan behövde honom för att göra saken synlig.

Jag blev ombedd att komma som rådgivare och hade samtal både med Benjamin och med lärarna. Resultatet blev att Benjamin blev kvar i skolan. Kollegiet konfronterades med sina dolda konflikter och bearbetade dem. Idag har skolan omorganiserats. Ansvar är tydligare, mandatgrupper har bildats och alla vet vem som bär ansvar för vad i skolan.

Benjamin berättade mycket för mig under det år vi arbetade tillsammans. Det han sade äger allmän giltighet och jag tror att det är viktigt att vi tar följande punkter på allvar:

•Jag står inte ut med att bli sedd som en tiondeklassare som blir föst hit och dit.

•Jag står inte ut med att motsvara era förväntningar.

•Jag är ju ännu inte den jag är! Ni anar överhuvudtaget inte vad jag kan bli!

•Ni saknar förmåga till mänskliga relationer. Det jag ser är masker som möter andra masker. Ni saknar mod att vara er själva.

•Ni ser ju inte oss elever.

•Ni har plockat ut mig ur klassen för att jag röker hasch, märker ni inte att 80% av alla de andra i klassen också gör det? Vi är zombies, vi är inte närvarande när ni talar till oss. Märker ni det?

•Ni är rädda för konflikter! Ni inser inte att konflikter också kan vara positiva, vi kan vinna något bara vi törs gå in i konflikter.

•Ni är utmattade, slut, utbrända.

•Utbrända människor har ingen livsglädje eller entusiasm.

•Jag har känslan av att vara född i fel tid, detta är inte min tid! Jag hittar inte mina vänner. Tiden äter upp mig. Om det finns hemlösa i världen, så är jag en sådan.

•Jag står inte ut med världen, den är för snabb och högljudd.

Detta kom från en sextonårig pojke som var djupt förtvivlad. Hans känslor känner många andra ungdomar igen. Varför hittar vännerna inte varandra, varför finner man inte dem som man i den andliga världen beslutat att träffa här på jorden? I mitt arbete bland drogmissbrukare och kriminella får jag ofta höra hur ensamma och ouppmärksammade ungdomarna är. Många människor kommer till jorden vid fel tidpunkt. Man kan inte bortse från att födelsekontrollen också påverkar reinkarnationsprocessen. Det är ett intressant faktum att många kriminella "syns" först när de åker fast.

Haschet gav Benjamin distans till världen, som gjorde honom illa. Haschet fjärrar själen från kroppen. Alkoholen gör tvärtom, den binder själen till kroppen. *Självmedicinering är det verkliga motivet bakom drogmissbruket.* Detta är ju ingen egentlig lösning, för de egna problemen blir bara stör-

re när haschets verkningar väl upphör.

Benjamin sade till mig: "Jag slutar om du kan ge mig ett enda skäl att sluta"! Jag kunde bara beskriva drogens fysiska verkningar som ett skäl och vilket gjorde mig otillfredsställd. En ung människa bryr sig inte om sin hälsa. Det viktiga är ju att ge själen starka upplevelser. Fysiska skador struntar man i.

Som rådgivare till haschmissbrukare blir man på sätt och vis själv beroende, så jag tog in fler personer i rådgivningen, till slut var vi sju stycken. Benjamin fick oss totalt utmattade. En dag glömde jag alla mina ambitioner, jag blev så trött på hela situationen och var bara rasande: "Sluta, nu får det vara nog! Jag står inte ut med allt ditt prat, fortsatt med dina droger eller gå i kloster!" Benjamin sa: Varför sa du inte det meddetsamma?

Ordet "kloster" visade sig vara nyckeln! Benjamin sade: "Hitta ett zenbuddistiskt kloster så slutar jag röka i tre månader". Vi fann klostret och hans problem löste sig. Han lade klostermurarna runt sig själv, han fick ett utrymme, en gräns, vilket egentligen var det samma som haschet hade skapat kring honom. Vad som var avgörande var att vi vuxna stod för vår egen förtvivlan och våra misslyckanden. Vi var ärliga och närvarande, då först kom lösningen.

Vi behöver lära oss nya saker. Om vi tror att vi vet hur waldorfpedagogik ska bedrivas, hur den yttre fasaden ska se ut, så når vi inte ungdomarna. De yttre formerna är inte waldorfpedagogik. Dem kan vi avstå från! Waldorfpedagogiken lever när vi varseblir varandra, på antroposofins grund.

En egen upplevelse

För några år sedan blev jag sjuk, jag hade ständiga smärtor i axel och arm. Slutligen skickades jag till magnetröntgen. Jag fick ligga på en smal brits som fördes in i ett rör. En högtalar-röst sade: "Nu far vi, om ni måste andas så gör det ytligt". Sedan fördes ett järngaller över min mun och strupe och ett smattrande ljud hördes i röret. Det fanns också en alarmknapp, och efter en liten stund orkade jag inte längre utan tryckte på den. Jag åkte ut ur röret och nu bad jag sjuksystemen att förklara vad som skulle ske inne i röret. Hon sade: "vi har ofta sådana som dig här". Jag bad henne hålla sin hand på min fot, och så åkte jag in i röret igen och låg där en halv timme. Nu var det uthärdligt.

Varför berättar jag detta? När jag låg därinne kände jag hur aggressivitet och vanmakt steg upp i mig, jag trodde jag skulle gå sönder i röret. Så känner sig våra barn när vi inte känner till eller bryr oss om vilka villkor som gäller under deras utveckling. Och ändå tycker vi att det är konstigt att barnen blir aggressiva och respektlösa!

Situationen i dag

Barnens villkor har ändrats våldsamt under 1900-talet. Barnens livskrafter avtar jämfört med för hundra år sedan, då skolans uppgift var att tukta och tygla barnets livskrafter; jämförbart med hur man beskär ett äppelträd för att det så småningom ska kunna bära frukt. Läraren hade till uppgift att tukta och tygla barnen genom sin undervisning och sitt sätt att uppträda. Men barnens livskrafter och vitalitet är betydligt svagare idag. Både inifrån genom arv och utifrån genom miljö och förändrade livsbetingelser. I skolan härskar

dock fortfarande disciplintanken. "Lyssna! Har du inte hört vad jag säger? Varför gör du inte som jag säger? Sitt still!" och så vidare.

Läraren måste vara ännu intressantare än TV-programmen eller filmerna. Annars stänger eleverna av honom. Läraren måste lära sig inse vad barnen behöver av utvecklingsstimulans. Skolan är ännu inte den plats där livskrafterna bildas, vilket egentligen borde vara dess viktigaste uppgift. Skolan är fortfarande en plats för disciplinering medan viljan inte stimuleras. Barnen sitter hela dagen; lektionerna är för korta. Skolsystemet måste ändras så att barnen får möjlighet att röra sig, både till kropp och själ, för annars dämmer de upp aggressivitet. I waldorfskolan talar man om fyra väsensled, det femte skulle kunna vara bilen!

Att vara på väg betyder att man utvecklar sin egen aktivitet. *Varje missbruk är ett stegrad tvång; genom yttre stimulantia undviks inre konflikter.* Njutningen träder i den egna ansträngningens ställe. Det handlar inte bara om drogmissbruk, då gör vi det alltför lätt för oss! WHO spår att det inom en nära framtid kommer att finnas fler missbrukare än icke-missbrukare, vilket innebär att varje enskild människa måste vara beredd att ledsaga en missbrukare. Skolan skriker efter en pedagogik som hjälper barnen att undvika missbruk och få förmåga att inte duka under för det. Idag innebär missbrukspreventionen vanligtvis att vi demoniserar drogen, då vinner den. Vårt samhälle är ett missbrukssamhälle. Även antroposofier kan vara missbrukare, till exempel av steinercitat. Vi berörs alla av missbruk i en eller annan form eftersom vårt samhälle ser ut som det gör. Vi måste inse att om vi inte själva handlar så blir vi manipulerade.

Det handlar om jagets utveckling, och jaget utvecklas genom rörelse. Saknas rörelse kan missbruket få fotfäste. Missbruket är jagets skugga. Vi är individer ständigt beledsagade av missbruksskuggan. Fostran till frihet innebär en fostran att möta missbruk och beroende; fostran måste ge oss förmågan att hantera missbrukstendenserna vi alla bär inom oss.

När psykiatrikern Viktor Frankl såg frihetsgudinnan i östra Amerika menade han att hon behövde en motsvarighet - en ansvarsgudinna i väster. Frihet och ansvar hör ihop. Hur ska vi förstå detta?

Vi måste inse att vi, trots att vi egentligen inte vill det, kränker barnen idag. Vi måste hela tiden utgå från att föräldrar och lärare vill barnens bästa! Varför kränks då barnen? Jo, därför att vi allt mer har förlorat instinkten att ta hand om dem och ge dem vad de behöver. Detta är orsaken till att det i dag så mycket litteratur om barnuppfostran.

Det grekiska ordet kris betyder en avgörande, ödesdiger vändpunkt, vilket kan översättas så här: Vi står inför ett val och denna situation kräver av oss att vi *vågar* fatta beslut. Vi är rädda att fatta beslut eftersom vi tror att det är bekvämare. Eller också vill vi i förväg veta om vi kommer att handla rätt. Rudolf Steiner säger, att människan idag måste ha modet att handla trots att hon inte vet resultatet i förväg. Först när gärningen är utförd kan vi se och bedöma den. Först genom krisen blir jag medveten om att jag ingår i en gemenskap, det antisociala jaget förvandlas till ett socialt jag: "jag ser dig". Detta är orsaken till vår självupptagenhet, som vi inte ska beklaga, eftersom den är ett faktum. Hur kan en stödjande skola växa fram, en skola för barnets bästa? Fastän vi inte är

perfekta kan vi ändå vara goda föräldrar och lärare. Skolans budskap får inte vara att "vi vuxna är perfekta, bara ni gör som vi blir allt bra". Detta budskap är både osant och oärligt. Våra ungdomar behöver känna att de vuxna är ärliga.

Frågestund:

F: Vad ska vi göra med oss själva, hur kan vi skapa livsglädje? Hur kan vi föregå med gott exempel?

S: Utbrändhet hör till vår tid. Det är hedervärt att vara utbränd! I ett föredrag⁵ beskriver Rudolf Steiner att människan tidigare ärvde kraft ur traditionerna. Ungefär från och med mitten av 1900-talet avtog detta och därmed utarmades arvskrafterna. Häri ligger orsaken till att vi är så utbrända idag. Vi måste finna vägen ur detta tillstånd. Människan kan endast få kraft om hon upptäcker att hon är ett andligt väsen. Vi måste värda det sakrament som det mänskliga mötet innebär, för det ger oss kraft. Den nya formen för religion är mötet mellan individer. Förr gav den religiösa kulturen människan kraft. Numera får vi kraft när vi möter och bekräftar en annan människa. Därför måste jag också i skolan intressera mig för mina medmänniskor.

Hur ofta har man som lärare inte varit sarkastisk mot sina elever: "Med de där kläderna/fasonerna får du inte komma in här". "Om du håller på på det här viset så lär du dig ingenting". "Om du inte kan sköta dig får du gå ut"! "Jag vore tacksam om du för en gångs skull kunde vara tyst"! "Sitt still".

Jag hade problembarn i min klass, som jag gjorde mig av med eftersom jag ansåg att de inte passade in i klassen. Eftersom kollegiet stöttade mig var det mycket lätt att fatta dessa beslut. Barnens föräldrar var naturligtvis förtvivlade, men det

hjälpade inte. Men vad hände sedan? Jo, det kom ett nytt barn som var ännu svårare; eller så övertogs rollen som problembarn av någon annan i klassen.

Så länge vi inte inser att problemet angår oss kommer vi ständigt att möta samma problem, om än i olika yttre former. Ända tills vi säger oss: "Detta angår mig!" Gorbatsjov sade: "*den som inte lär av historien kommer att bestraffas av den*". Jag måste göra någonting åt det som ständigt möter mig. Det är i själva verket jag själv som utmanas av livet. Det är så lätt att tänka: "varför har just jag fått sådana barn i min klass, har jag verkligen förtjänat detta? Jag måste inse att jag kommer att möta samma problem ända tills jag börjar förstå min egen roll i det hela.

F: Vad var det som fick dig att ändra ditt beteende?

S: Helt enkelt det att jag så småningom märkte att mitt beteende inte hade önskad effekt! Jag började iaktta resultaten av mitt agerande och märkte att jag bara fick det besvärligare och besvärligare; då beslöt jag att ändra mig själv i stället för att försöka ändra på barnen eller föräldrarna. Och nu hände något spännande! Jag kunde möta eleverna och föräldrarna på ett helt nytt sätt, vi kunde börja bearbeta en del av svårigheterna tillsammans. Jag insåg att jag var en del av mina problem - och därmed också nyckeln till deras lösning!

De gamla krafterna tar slut. De nya behärskar vi ännu inte. Detta existentiella vacuum hör till mänskligheten och är en förutsättning för dess utveckling. Förr måste nya impulser spränga sönder gamla former för att kunna existera. Idag växer nya möjligheter fram i all stillhet medan gamla faller samman av sig själva, av det nyspirande kraft. Detta är en

hemlighet som vi alla kan erfara.

F: Vad ska jag göra med mina känslor när jag möter eleverna? Det finns ju så många möten som är totalt oärliga.

S: Du måste själv vara ärlig! Detta är kärleken, och inte att hela tiden vara snäll, vilket många gånger kan vara något fruktansvärt. Men kritiken måste vara saklig, inte personlig. Oftast är vår kritik personlig: "Vad du tänker är fel! Vad du känner är fel. Jag vill ändra på ditt sätt att vara". Den sortens kritik bottnar i avundsjuka: "du är eller kan eller gör något som jag inte kan - men längtar efter att kunna".

Vi bör bedöma eleverna enligt deras egna utvecklingsmöjligheter, inte enligt en allmän mall. Eleverna får inte jämföras med sina betyg! Om vi inte ändrar vårt synsätt så riskerar vi att eleverna i stället drömmer sig bort eller befriar sig med hjälp av droger. Användningen av extasy ökar allt mer eftersom vi inte utstrålar någon glädje, vi har dödat barnet inom oss. Ungdomarna befriar barnet inom sig med hjälp av extasy.

Varje dag måste vi som arbetar med barn och ungdomar inse, att visst, du retar mig, du gör mig galen - men jag håller av dig, jag behöver dig! Du angår mig vare sig jag vill eller ej. I stället gör vi barnet till en störande faktor som borde elimineras, och våra kollegor stöttar oss i detta! Vi måste arbeta med detta, diskutera och förändra i våra skolor!

F: I Sverige är det vanligt att stillasittandet i skolan kompenseras genom alla möjliga aktiviteter efter skolan som fotboll, simning, ridning mm.

S: Om skolan blir en rent kunskapsinhämtande skola där bara tankeverksamheten stimuleras medan viljelivet bara tas

i anspråk efter skolan, så leder detta till att människans mitt, det vill säga känslolivet, får ligga i träda. Mitt, känslans område, är den plats där människan bildas. Om läraren bara undervisar för betygen, om läraren bara lär ut sådant som det kommer att bli prov på, så proppar han barnet full med mat utan att det känner hunger, vilket får barnen att kräkas innerligt! Konsten att undervisa är konsten att stilla barnets längtan efter konstnärligt arbete. Idag upplever människan i barnet att hon vill kräkas. Skolan blir därmed inte heller en plats för utbildning av det mänskliga.

En annan sida av samma sak är att vara hungrig - och bara få välling. Det är den andra polen. Eleverna behöver känna motstånd, de behöver något att bita i och inte sådant som redan är färdigtuggat. Lärarna brukar föredra elever som kan upprepa vad läraren redan sagt, och inte elever som tänker själva. Visserligen ska vi lära av det som andra åstadkommit, likväl måste eleverna tänka nya tankar, tänka egna tankar. Klarar vi av detta i våra skolor?

Sammanfattning

En elev som misslyckas kan hamna i en specialskola. Där finns redan sådana barn som man inte förväntar sig så värst mycket av. Jag känner en lärarinna som har en klass med just sådana barn och ungdomar. Dessa barn har övergivits av alla. Denna lärare har befriat sin undervisning från det mesta som tynger eleverna och även henne själv; betyg, kursplaner mm. Eleverna är våldsamma, aggressiva och svagt begåvade. Hon gav dem i uppgift att skriva en uppsats med temat "Vad är människan?" Eleverna fick besvara frågan hur de ville - eller avstå från att besvara den. En sextonårig flicka i specialklassen skrev följande dikt som svar på den frågan:

Vad är människan?

Trygghet,
sedan, ett ljus, skarpt, som skär:
kalla väggar, skrik.
Jag, människan, är här.

Maskin av kött och blod -
liv av rörelse, tidsanda och känsla.
Det övernaturligas under.
Naturförstörelse, en del av massan,
en del av grupptvånget,
sökande efter ett jag.

Lev ditt jag och du blir fri.
Älska din värld, så kommer du
att bäras av kärlekens cykliska sug,
ty kärlek är liv.
Skrik ut din längtan, gråt heta tårar
och du blir fri.

av Kristina, 16 år

Denna flicka hade redan fått sin dom: "du kommer aldrig att passa in i samhället". Vilken måttstock gäller egentligen för våra elever? Eleverna ska naturligtvis lära sig läsa, skriva och räkna, det är inte fråga om det. Men bara den mänskliga kontakten stämmer så lär de sig också! Bara när ämnet gör eleven mänskligare så fyller det sin funktion, säger Steiner. Om ämnet undervisas för dess egen skull, om eleven inte kan relatera ämnet till sig själv, så finns risken att de blir missbrukare.

Reinkarnationstanken

Det gläder mig mycket att en av frågorna inför denna konferens var, vad reinkarnationstanken innebär för våra relationer. Var och en måste själv ta ställning till denna idé. Prova själva om det stämmer, om ni kan upptäcka någon röd tråd i era egna liv. Det lever en kvalitet i mänskliga möten som jag måste förstå och se min egen del i. Vi måste förhålla oss som forskare till vårt eget öde. Mot slutet av sitt liv framhöll Steiner med skärpa att vi måste skapa ordning i våra egna karmar och inte syssla så mycket med andras! Detta är en viktig uppgift för oss även idag.

Under föregående kulturepok var frågan om död och liv av samma dignitet. I några föredrag⁶ beskriver Steiner hur den föregående kulturepokens uppgift var, att förstå födelsens och dödens mysterier. Under denna epok inträffade mysteriet på Golgata. Vad som under en epok är en inre uppgift förvandlas i nästa kulturepok till en yttre forskningsuppgift. Om vi förstår reinkarnation och karma förstår vi också födelsens och dödens mysterier. Vår tids uppgift är att förstå det ondas mysterium, nämligen att varje människa inom sig bär på möjligheten att utföra goda eller onda gärningar. 1918 framhöll Steiner att den sanne tidsmedborgaren bär på alla böjelser att utföra onda handlingar. Under en kommande epok kommer detta att förvandlas till en yttre forskningsuppgift. Ger inte detta oss ett perspektiv på vad som sker omkring oss? Belyser detta faktum möjligen något av det som idag sker omkring oss? Idag kan ingen avgöra vad som är gott eller ont. Dagens lagar är ett arv från antiken. Därför måste vårt rättsmedvetande förändras. Vad är gott och ont? Steiner säger *att allt som främjar utvecklingen är gott medan allt som hindrar den är ont*, vilket innebär ett nytt sätt att se på saken.

Om en ung människa är kriminell eller använder droger kan ett straff behövas för att väcka henne. Genom straffet kan hennes moral väckas till liv. Här har alltså det onda, dvs drogmissbruket, främjat utvecklingen och därmed inte enbart varit av ondo. En ung människa upplever det som negativt när vi vuxna är tvärsäkra på vad som är gott eller ont. Det är istället den vuxnes personliga inställning till fenomenet gott och ont som intresserar den unga människan och inte konventionella ställningstaganden.

Goethe, vars verk och person vi ännu inte har förstått, sade: "varje förbrytelse finns inom mig. Att jag inte levt ut dem beror enbart på tre saker: mitt möte med naturen, mötet med mina vänner och att jag fick en undervisning av hög klass."

Om vi tar detta på allvar så förändras vårt förhållande till yttervärlden och vi får ett nytt förhållande till lusten att kritisera. Då behöver vi inte heller klaga på andra. Inser ni vilken kraftbesparing detta innebär?! Att sluta kritisera leder till att det växer fram social värme; denna sociala värme gör att den skenvärme som drogerna ger inte får fotfäste.

Det vi själva inte förmår skapa på det mänskliga planet ersätts av narkotikan som ger oss en illusion av värme och närhet. Det är inte drogerna som är problemet - utan vi själva! Därför är det meningslöst att bekämpa själva drogen.

Skolningsvägen

Antroposofin är Steiners gåva till mänskligheten, den är endast berättigad när den gör oss människor mänskligare. Gör den oss däremot omänskliga är det inte antroposofin som är problemet utan att vi hanterar antroposofin som en drog. Vi

människor är i stånd att missbruka allt.

Vi står idag inför en avgrund, en nollpunkt, och en inre skolning är en nödvändighet för alla som arbetar med barn och ungdomar. Skolningsvägen ger oss ett redskap att förverkliga waldorfpedagogiken. Det gör alltid ont att gå igenom en kris! Men vi måste säga ja till denna smärta. Först då kan nämligen nya förmågor bildas. Jag upptäcker att det finns andra människor, jag blir intresserad av andra, jag förstår deras lidanden och utanförskap. Jag känner tacksamhet över att få leva. Detta är skolningsvägen.

I boken "Hur uppnår man kunskap om de högre världarna"⁷ beskriver Rudolf Steiner denna väg. Några övningar kallar Steiner "villkoren för skolningsvägen". Dessa övningar sker i avskildhet, inte tillsammans med andra. Steiner säger att "visserligen är villkoren stränga, men inte hårda, då det ju inte bara bör vara en frivillig handling att uppfylla dem utan till och med måste vara det".

Det första villkoret är att jag bemödar sig om att främja min kroppsliga och själsliga hälsa. Att lära sig njuta på rätt sätt är viktigt. Det andra villkoret är att kunna känna sig som en del av livet i dess helhet och inse att jag är medansvarig i allt som sker. Det tredje villkoret är att inse att mina tankar och känslor är lika reala som min vilja, och att de har betydelse för världen. Det är lika skadligt om jag hatar min medmänniska som om jag slår henne. Ett annat villkor är att jag gör mig oberoende av klander eller beröm. Jag handlar av egen kraft, så gott jag kan. Jag behöver inte rättfärdiga min gärning, bara bedöma om jag varit mig själv eller ej. Alla handlingar som utförs av begär är värdelösa inför den högre världen, där endast kärleken till handlingen är avgörande. Att

kunna utveckla en känsla av tacksamhet mot allt som tillfaller människan är också ett villkor. Vår tillvaro är en gåva från hela världsalltet.

Rudolf Steiner poängterar att det inte fordras att man fullständigt uppfyller villkoren utan endast att man eftersträvar dem. Ingen kan helt och hållet uppfylla dessa förutsättningar men alla kan beträda den väg som leder till deras uppfyllande. Det kommer blott an på viljan och sinnelaget.

Framåtskridande

Vi måste fråga oss vilka ögonblick i våra liv som har fört oss vidare, de angenäma - eller de oangenäma? Egentligen utvecklas jag bäst när jag har problem med andra, för det ger mig en möjlighet att utvecklas!

Om jag tycker att ett barn är störande, ja till och med defekt och behöver repareras - fast helst inte i min klass - så blir barnet också störande! Ser jag barnets utvecklingsmöjligheter så kommer det att utvecklas! Vad allt har vi inte lyckats åstadkomma med dyslexibarnen - vi har utvecklat en defektorienterad beskrivning. Dyslexibarnen bär nämligen på framtidsinriktade möjligheter. Goethe var dyslektiker, fast han kunde kosta på sig en skrivare! Barnen blir alltmer känsliga för vad vi tänker om dem. Därför måste vi stärka vårt inre jag - det behöver ungdomarna idag! Skolningsvägens uppgift är att öka vår sociala kompetens. Övandet ger oss en möjlighet att ingå i en ny form av gemenskap. Den unga människan behöver humor. Humorn uttrycker suveränitet och visar att vi kan le åt oss själva.

Vi får inte säga "bli som jag", det budskapet är föräldrat. Det nya budskapet går ut på att ungdomarna ser hur jag dagligen

kämpar för att förändra mig. Fram till puberteten behöver barnet säkerhet och klara besked. Men sedan gäller: *en sak är säker och det är att ingenting är säkert*. Det enda jag kan göra är att fortsätta arbetet att utveckla mig själv. Denna inre hållning behöver de unga möta hos oss, eftersom den inger dem framtidshopp.

Det är bara jag själv som avgör om jag vill gå skolningsvägen. Om ni varje dag tänker: "jag har frihet att göra allt jag vill", så kommer ni att upptäcka att denna tanke ökar er livsglädje. *Friheten är ingen gåva utan den erövrar vi själva genom hårt arbete*. För att uppnå frihet måste jag först gå igenom ett tillstånd av beroende, av ofrihet. Därför utsätts vi och vår frihet för ständiga frestelser. Jag måste vara på det klara med att min frihet ständigt är hotad av min tendens till beroende. Bara om jag lyckas handskas med mitt beroende är jag fri. Om någon påstår att han aldrig varit beroende så är han i själva verket beroende av sitt oberoende. Varje ögonblick är en kamp för att upprätthålla balansen. Mötet med människor som går denna skolningsväg ger ungdomarna mod! Det väcker deras nyfikenhet: "Vad får honom/henne att visa denna värme, denna nyfikenhet och aptit på livet?"

En inre kursplan

Vad innebär det att bli människa? Vi måste fråga oss vad som utmärker barnet, vad ordet barndomskrafter betyder? Dessa kvaliteter är internationella, de är likadana över hela världen. Barndomskrafterna hotas idag, vilket jag beskrev redan inledningsvis. Idag finns till exempel dataspråkprogram för sjuåringars barn, vilket är ett hån mot ordet "lek". De mest lönande branscherna idag är vapen, droger, prostitution, dataspel och olja. Om vi inte redan idag skyddar barn-

domen så kommer den att förtvina i framtiden. Barndomskraften, vad är den? Vari består föräldrarnas uppgift? Vari består lärarnas uppgift? Vad måste vi kämpa för, vad lönar det sig att kämpa för?

Om vi iakttar ett nyfött barn så upptäcker vi några egenskaper som barnet har med sig in i världen:

•*Hjälplöshet*

•*Hängivenhet* gentemot allt som omger det

•*Förtroende*. Med sitt förtroende och med sin hjälplöshet är barnet fullständigt hängivet sin omgivning, oavsett hur denna är.

•*Kreativitet*. Barnet glömmer bort både tid och rum när det leker.

•*Förlåtelse*. Barnet förlåter allt vi gör.

•*Vördnad* inför allt. Allt är lika viktigt.

•*Intresse*. Intet är för smått och obetydligt för att vara ointressant.

•*Vara sig själv*. Barnet kan inte förstå sig, det bär ingen mask.

Dessa egenskaper har barnet gemensamt med Kristus. Detta hjälper oss också att förstå innebörden i Kristus ord, "om ni inte blir såsom barn kommer ni ej in i himmelriket".

Den spirituella överblicken sätter oss vuxna i stånd att förlåta; vi kan uthärda att vara oss själva när vi slagit in på skolvägen som är vägen till självuppfostran. Denna *inre lä-*

roplan - insikten att vi är hjälplösa utan andra, att vi visar förtroende, att vi hyser vördnad, att vi förmår vara hängivna vår omgivning, att vi intresserar oss för allt, att vi är skapande, att vi vågar vara oss själva och att vi kan förlåta - är förutsättningen för en skola för barnets bästa.

Om dessa egenskaper inte lever i en skola, kan ingen kursplan i världen hjälpa oss. Vi behöver tillägna oss dessa egenskaper för att vår undervisning ska bli meningsfull och för att skolan ska bli en plats för bildning och kultur.

Häftet "**Missbruk -en maning till oss**" av Felicitas Vogt går endast att köpa genom SFWF. Felicitas Vogt belyser här en del av de frågor som behandlades under föredragen. Beställ genom din waldorfskolas SFWF-delegat eller direkt av Laila Pietsch, tel/fax 08 - 17 77 75.

¹ "Rudolf Steiner in der Waldorfschule" (GA 298)

² "Wie kann die Menschheit den Christus wiederfinden?", föredrag 22.12.1918 (GA 187)

³ "Allmän Människokunskap" (GA 298)

⁴ "Märten 11 år" av Simon Flem Devold

⁵ Föredrag nr 11 i "Die Sendung Michaels" (GA 194)

⁶ "Historiska symptom" (GA 185)

⁷ "Hur uppnår man kunskap om de högre världarna?" (GA 19)

Liechtensteinische Waldorfschule.

När man går sista året på Kristofferseminariet, som jag gör, har man sammanlagt tre veckors praktik. Eftersom jag tidigare har besökt alla waldorfskolor i Stockholm och arbetat i 3,5 år på Martinskolan, kände jag att det var dags att göra något annorlunda.

Jag bestämde mig alltså för att göra min praktik i Schaan i Liechtenstein, det lilla landet med 32 000 innevånare som ligger inklämt mellan Schweiz och Österrike. Där arbetar en vän till mig som hantverkslärare och jag ringde till henne och frågade om jag fick komma dit.

Waldorfskolan i Schaan har funnits i 15 år och det går 100 elever på skolan och sammanlagt arbetar det 15 lärare där. Skolan har klasserna 1-9. De flesta elever reser långt, cirka 1,5 timme enkel väg varje dag. De kommer ifrån tre länder, Österrike, Schweiz och Liechtenstein. Det är föräldrar som styr skolan, bl.a. har man ingen rektor utan det är en pappa på skolan som är s.k. skolpresident. Lärarna hade ändå beslutsansvar i de flesta frågor som rörde skolan.

Trots att skolan har funnits i 15 år hade den aldrig haft någon praktikant och man var först tvungna att besluta i kollegiet om jag fick komma eller inte (känns det igen?...) Det gick bra och från den 25 september till den 6 oktober var jag praktikant på skolan och min huvudsakliga uppgift blev att undervisa i klass 6 och 7.

Klasserna 6 och 7 gick i samma klass och bestod av 21 elever, de hade gemensam undervisning under morgonperiodstimmarna. Efter rasten på morgonen delades klassen och de hade olika lektioner. Detta var mest på grund av att man hade lärarbrist på skolan. Klasserna 1 och 2 hade även de, på grund av lärarbrist, samma system.

Jag mottogs till en början lite avvaktande av både elever och lärare eftersom de inte var vana vid att det var någon som ville komma och titta på hur de arbetade. Men efter ett par dagar ville alla klasser och lärare att jag skulle vara med och se vad de gjorde. Det blev ett hektiskt schema och jag besökte alla klasser men undervisade bara i 6-7: an och 1-2: an.

Waldorfskolan i Schaan skiljer sig inte mycket från Martinskolan vad det gäller läroplanen och schemat. Det som är annorlunda är att man i Liechtenstein har fina traditioner, bl.a. i form av morgonsamlingar (för klasserna 5-9), att eleverna var oerhört lyhörda och hade respekt för lärarna och andra elever. Man kallar inte läraren för du i tyskspråkiga länder, utan för ni och det var en regel som följdes till fullo. Eleverna serverades inte skollunch utan fick ta med sig matsäck. Eftersom man redan i klass 5 går från 8.00 på morgonen till 16.30 minst en dag i veckan, med bara 50 minuters lunchrast, kunde det bli långa dagar...

När jag undervisar på Martinskolan har jag märkt att det ofta är det praktiska som tar tid när man ska sätta igång med arbetet i en klass. Man ska ha papper, böcker och pennor och det kan ta lite tid att få allt i ordning. Döm om min förvåning, när jag första dagen skulle hålla lektion i klass 6 och de skulle ha diktamen hade eleverna redan tagit fram

alla saker de behövde utan att jag måste säga någonting. Detta innebar att de hann med väldigt mycket på sina lektioner. Jag blev tvungen att lägga in fler moment i undervisningen än vad jag hinner med på Martinskolan.

Nu ska det sägas till elevernas försvar på Marinskolan att de är dubbelt så många i varje klass och att det därför tar lite tid att börja en lektion. Men tänk vad underbart det vore för oss lärare om alla elever (åtminstone från 5:an) kunde ta fram alla saker själva...

Jag var på skolan i Schaan över Mikaeli och det firade de med ett uppträdande på rådhuset i Schaan. Där framförde skolans orkester (klasserna 6-9) Mikaelimusik och de flesta klasserna på skolan visade upp ett eurytmistycke. Avslutningsvis sjöng kören, som bestod av elever ur klass 7-9, Mikaelisånger och de var mycket duktiga.

Min praktiks höjdpunkt blev när klasserna 6 och 7, deras lärare Irmgard och jag, åkte iväg till den medeltida borgen i Sargans för att få en guidad visning och höra hur man levde där under medeltiden. Då insåg jag att elever i Liechtenstein, Schweiz och Österrike har mycket i sin omgivning som vi inte kan erbjuda barnen i Stockholm. Det tar längre tid för oss att åka iväg för att se en medeltida borg, men för dem var det en utflykt som kunde avklaras på förmiddagen och efter lunch var eleverna tillbaka i skolan igen...

Eleverna och lärarna på skolan i Liechtenstein var väldigt nyfikna på hur vår skola fungerar och hur det är att bo i Sverige. Är det kallt jämt? Finns det isbjörnar och igloos i Norrland? Jag lyckades reda ut en del missförstånd kring detta när jag var där och nu vill de allesammans komma hit...

Liechtensteinische Waldorfschule har tidigare haft ett nära samarbete med engelska Waldorfskolor och har gjort en del utbyten genom åren för att eleverna skall få öva sin engelska.

Nu har man emellertid insett att det är få av de engelska eleverna som bemödar sig med att tala ordentlig engelska, utan de talar slang. Detta har gjort att man på Liechtensteinische Waldorfschule nu söker efter en Waldorfskola i Norden dit deras elever kan åka ett par veckor på hösten i 8:an eller 9:an. Jag tror att det kan vara något för Martinskolans elever för då skulle de kunna träna på både engelska och tyska. Jag bjöd in nuvarande klass 7 preliminärt till läsåret 2001-02 och vi får se hur saker och ting utvecklar sig.

Om det är en klass, eller någon som läser detta, som känner sig sugna på att åka ner till Liechtenstein och uppleva den storslagna naturen i Rhendalen och den fina lilla skolan, då är vi alltid hjärtligt välkomna. Jag kommer helt säkert att åka tillbaka fler gånger.

Jessica Johansson

Ny waldorflekskola i Polen

Vi på Martingården fick ett brev från en alldeles nyöppnad lekskola i Olsztyn (Allenstein) i Polen.

De frågar om vi kan hjälpa dem så att de kan köpa leksaker, siden och andra tyger, viss inredning m m.

Samtidigt gör de oss uppmärksamma på att de som så önskar kan tillbringa semestern där. Man kan få övernattnig, guidning och eller rundturer mot viss ersättning.

Konto nr PBK SA 11 o/Olsztyn

11101385 – 209735 – 2700 – 1 – 6 v

Waldorfska niepubliczna
Szkoła Podstawowa
Ul. Zurawia 48
11-041- OLSZTYN POLEN
Fax/tel: 0885238933

Kallelse

På grund av ett formfel vid Martinmötet 2000-10-10
kallas till

Extra Martinmöte den 20 feb 2001 kl 19.00

Dagordning

1. Omval av föräldrarepresentanterna Bo Erikson och Jan Mützell

Plats: Martinskolans bibliotek

Inbjudan till årsmöte i Stödföreningen för Martinskolan

Tid: Tisdagen den 13 mars 2001, klockan 18.30

Plats: Martinskolan

Till Stödföreningens årsmöte är alla Martinskolans föräldrar och köföräldrar välkomna.

Förslag som medlem önskar ta upp på mötet skall anmälas skriftligen till Annika de Klonia senast en vecka före årsmötet.

Vid årsmötet förekommer följande ärenden:

1. Val av ordförande vid mötet
2. Val av sekreterare vid mötet
3. Val av två personer att jämte ordföranden justera mötets protokoll
4. Fråga om mötet utlysts i behörig ordning
5. Styrelsens och revisorns berättelser för det gångna året
6. Beslut om ansvarsfrihet för styrelsen
7. Val av styrelseledamöter och suppleanter
 - A. Ordförande
 - B. Kassör
 - C. Övriga ledamöter
 - D. Suppleanter
8. Val av revisor och revisorssuppleant
9. Fastställande av medlemsavgift för kommande år
10. Övriga ärenden (föranmälda)
11. Avslutning

Informationsmöte för alla intresserade

När? Onsdag 14 mars klockan 19.00

Var? I Martinskolans bibliotek

1. En resursskola för Stockholms waldorfskolor
2. Ett estetiskt program för waldorfgymnasiet

Alla hälsas hjärtligt välkomna av arrangören

Egna Vingar ekonomisk förening

Nya telefontider

”Människan är ett mysterium. Det måste avslöjas och om du ger ditt liv åt den uppgiften, säg inte att du har slösat bort det!

Jag viger mig åt det mysteriet därför att jag vill vara en människa!”

Dostojevskij

Med denna inledning som kan ge oss många funderingar vill jag berätta för er läsare att jag har tagit mig an elevvårdsfrågorna på Martinskolan när det gäller klasserna 1-7.

Min telefontid är

Fredagar 12.30-13.30 på nummer 604 34 53

Louise Felixson

Telefontid för frågor som rör klass 1-7

(Ej elevvårdsfrågor)

onsdagar kl 12.15 – 13.15

torsdagar kl 14.00 – 15.00

på nummer 604 34 53

Kerstin Asplund

Kära köföräldrar!

Har ni sett genom inbetalningskortet som skickades hem till er att köavgiften har sänkts till 200 kr per kalenderår? Den skall vara betald senast den sista januari.

Har ni frågor om inskrivning i sexårsverksamhet eller första klass?

Ni kan ringa Louise Felixson på måndagar 13.00-13.40 på nummer 604 34 53.

Fiol försvunnen!

Har du sett Geronimos halvfiol som har försvunnit ur klass 6:s lästa klassrum mellan 11-18 december. Den låg i ett svart fodral med blått tyg inuti, på stråken satt det ett vitt snöre fastknutet.

Har du sett den eller hört något, ring Ruth på telefon 724 97 97.

Kamera upphittad

Någon har lämnat in en kamera efter julmarknaden som blev kvarglömd i barnbasaren. Kan den vara din? Hör av dig till kansliet på 604 38 27.

Minnesanteckningar från styrelsemöte i Stödföreningen den 2 december 2000

Närvarande: *Susanne Hällenius, Kerstin Larnesjö, Karin Lindeberg, Thor Richter*

Med anledning av att hyran för Klädkällans lokal på Pepparvägen fr o m den 1 oktober 2001 kommer att höjas med ca 90 %, beslöts att avveckla verksamheten i lokalerna fr o m detta datum.

Stödföreningen gör bedömningen att det inte är ekonomisk försvarbart att fortsätta att driva verksamheten. Stiftelserädet skall delges stödföreningens beslut.

Vid pennan:

Thor Richter

Mötesanteckningar från föräldrareferensmöte (FR) den 14/12-2000

Närvarande:

Christer Strömberg (Svalorna), Maria Eklund (3), Karin Rumar (3), Britt Hirase (LP6-7), Andreas Hedwall (9),

1. Mötesordförande

Maria Eklund valdes till mötesordförande

2. Föregående mötesanteckningar

OK

3. Information från Stiftelserädet (SR)

Tyvärr kunde ingen SR-representant närvara. FR önskar SR-representant pratar ihop sig om vem som kan gå och om ingen kan så ta kontakt med Andreas Hedwall.

4. Mobbingarbete

Andrew Hickman har inskaffat 2 pärmar om "Projekt Charlie". Dessa pärmar står nu i lärarrummet – att läsa för den som vill. En hel del av klasserna jobbar aktivt med utgångspunkt från detta material, vilket känns positivt. Maria Eklund kontaktar Eva Jansson (f.d. lärare) för att få ett referat om "projekt Charlie".

5. Skolkurator

Gunnel Karlén har skickat mail till FR där hon gärna vill vidarebefordra följande: En utökning har skett av skolskötersketjänsten med 6 tim (från 60 till 75%). En del av utökningen är tänkt att tillföras elevvården som "kurators-timmar". Det kan inte ersätta en kurator, men hon kan

fungera som en samtalspartner och vidarebefordra stöd utifrån.

6. Samarbete med stödföreningen

På förra mötet beslöt vi att det vore bra om vi träffade stödföreningen. Kanske kan nästa möte den 24/1 vara ett sådant tillfälle.

7. Övriga frågor

- **brandskydd.** En brandgenomgång har gjorts på skolan. I samband med detta sattes skyltar på dörrar upp (svart och fluorescerande grönt) och pilar på golvet, på några platser i skolan för att man ska kunna hitta ut när det brinner. Britt Hirase skulle ta reda på mer om detta till nästa möte. Även hur långt brandskyddet har kommit i nya lägstadiebyggnaden.

- **information:** I nov och dec/jan bladet i Kristofferskolan finns flera bra informationsinlägg.

Bl a om verksamhetsplan för året och beskrivning om "Vem gör vad". Ett tips är att införa något liknande i Martinbladet.

Sekreterare: *Karin Rumar*

Justerat: *Maria Eklund*

Föräldrareferens läsåret 2000/2001

Klass	Namn	Tel	E-post
Solbacka			
Solrosen	Camilla Sahlin	707 63 72	
Svalorna	Christian Strömberg	724 19 99	
Svalorna	Andrew Hickman	659 85 11	
LP1-2			
LP 3-4			
1	Marie Wängberg	530 252 81	
1	Marie Svedin	689 78 10	
2	Lars Blom	94 40 31	lars.blom@kf.se
2	Helen Svenbjörn	39 95 22	
3	Maria Eklund	500 302 66	
3	Karin Rumar	605 38 61	karin@kemi.se
4	Suzanne Hedberg	641 29 02	ekokultur.k@telia.com
4	Gunhild Villén	724 48 47	gunhild.villen@telia.com
Vårbacka 5-6			
5	Marie Bergqvist	707 60 89	rikard.bergqvist@telia.com
LP 6-7	Britt Hirase	649 56 43	jan.mutzell@telia.com
6	Inga Nilsson	604 81 97	antoine-inga@telia.com
6	Lisbeth el. Peter Stedt		
7a	Christina af Wetterstedt		robert.af@telia.com.
7b			
8-9	<i>Christina Lindahl?</i>	<i>774 89 06</i>	
8	Peter Bothén	SFWF-rep 724 22 73	p.bothen@telia.com
9-10			
10-11	<i>Kristina Bjur Jonsson??</i>	<i>741 23 12</i>	
9	Ilona Ottosson	93 18 61	
9	Andreas Hedwall	776 01 03	
10			
11	Ingrid Ahnér	10 56 04	(ingrid-ahner@swipnet.se)
11	Bo Eriksson	SR-rep 649 88 49	kamal.erikson@swipnet.se.
12			
Ej klassrep	Jan Mützell	SR-rep 649 56 43	jan.mutzell@telia.com
Ej klassrep	Mirjam Grocher-Schildt	SFWF-rep 600 47 50	mirjam@schildt.se.

Annonser

Utåtriktad och glad medarbetare sökes till kansliet på heltid

Arbetsuppgifter:

Dator för ordbehandling och databashantering används dagligen

Ansvara för elevadministration, rapportering av frånvaro, etc

Månatlig rapportering till CSN för studiestöd

Diverse intyg för elever och föräldrar

Föra elevregister

Listor till Stockholm och kranskommuner för att få skolpeng

Rapporter till SCB

Sköta skolans mail

Telefonservice för elever, föräldrar och medarbetare, ge muntlig och skicka skriftlig information om waldorfpedagogik och om Martinskolan

Öppna, sortera, diarieföra och distribuera skrivelser som kommer med posten

Sammanställa och skriva ut underlag för skolans katalog

Utskrift och utskick av brev, kallelser och andra skrivelser till föräldrar, köföräldrar, elever och kollegiet

Viss personalrapportering

Hålla kontakt med köket om dietmat, frånvarande klasser

Inköp av förbrukningsmateriel

Hålla ordning på kön till förskolan, skolan och fritidshemmen

Självständig korrespondens med myndigheter

Har du frågor, ring gärna Agnes på 604 38 27.

Entusiastisk pedagog sökes

Till nyfikna, desillusionerade, besvikna, tilltufsade och kreativ individualister i åldern 13 – 20 år.

Du som söker har undervisningserfarenhet, är väl insatt i antroposofisk människokunskap och waldorfpedagogikens kursplan. Du är givetvis intresserad av ungdomars svåra livsvillkor.

Vi finns på Färingsö, Ekerö kommun och har riksintag till nuvarande 20 elevplatser. Vi har ett genuint intresse för utsatta ungdomars behov och en bred människokunskap i vår organisation.

Färingskolan AB

Kungsberga

Box 60

179 90 Färentuna

Telefon: 08-560 437 10

Lägenhetsbyte

Finnes: Ljus, trevlig 2:a i Järna, 56 kvm. Balkong i väster, lugnt område (Bergsgatan).

Önskas: 1:a eller 2:a. Stockholm eller närförort.

tel: 551 743 86 epost: e_m_j@hotmail.com

Luncheurytmi
rörelse till poesi
onsdagar kl 13.00 - 13.45

Danssalen i Anna Whitlocks Bygdegård, Eriksbergsgatan 8
B, Stockholm

10 gånger med början den 17 januari 2001-01-16

Pris: 460 kr

Anmälan till eurytmisten:

Karin Nilsson Vinnars, telefon 82 61 68 klockan 19-20
e-post: karin_nilsson_vinnars@hotmail.com

Mikaelgårdens Läkepedagogiska Institut
söker

Kreativa medarbetare för elevhemmen!

På Mikaelgården bor och undervisas ett 50-tal barn i skolåldern som behöver en anpassad skolgång på grund av olika svårigheter: ADHD; DAMP, Aspergers syndrom, m m.

Viktigt är att Du vill engagera dig i elevernas utveckling, det är också bra om du redan har arbetslivserfarenhet.

I arbetsuppgifterna ingår bland annat att på ett fantasifullt sätt gestalta fritiden för barnen/ungdomarna. Du arbetar i team och får handledning av erfarna läkepedagoger.

Arbetet är stimulerande, krävande och lärorikt.

Vill Du äta Dig en sådan uppgift så hör av Dig till.

Irmgard Ruf, telefon 08-551 500 27 eller 08-551 500 68

Fax: 08-551 501 90

Adress: Mikaelgården, 153 91 Järna

Till alla studenter vid Rudolf Steinerhögskolan!

Riksdagen har nu fattat beslut om den nya lärarutbildningen och resultatet blev att man godkände det förslag som förelåg utan några ändringar.

Den nya lärarutbildningen ska starta höstterminen 2001. För studenterna innebär det att alla ska läsa en gemensam allmän del om 60 p innan man sen individuellt kan välja inriktning och specialisering. Utbildning till waldorfpedagog kommer alltså att ske inom områdena inriktning och specialisering. I dag finns inga direktiv om att det är Rudolf Steinerhögskolan som ska stå för de delarna.

Styrelsen för RSH har med anledning av detta beslutat att:

- Förhandla med lärarhögskolan i Stockholm om en gemensam lärarutbildning där inriktning och specialisering i waldorfpedagogik i huvudsak ska göras inom RSH.

- Lämna in en ny ansökan om att RSH ska få egen examensrätt.

En ansökan om examensrätt med därpå följande granskning beräknas ta minst ett år. Den instans som slutligen beslutar om examensrätt är regeringen d v s utbildningsminister Thomas Östros.

Som studenter vid RSH borde vi kräva att det kommer klara direktiv om att det är RSH som bör ta hand om utbildningen av waldorfpedagoger, antingen i samarbete med någon lärarhögskola med examensrätt, eller ännu bättre genom att ge RSH egen examensrätt.

Vi borde också kräva att RSH får de ekonomiska resurser som

behövs för att förbättras och utvecklas så att man på ett bra sätt kan arbeta enligt den nya lärarutbildningen.

Waldorfpedagoger utbildade enligt den nya lärarutbildningen, är utexaminerade och klara att börja arbeta tidigast ht 2006. Vad händer under tiden med alla de elever som går i waldorfskolor om inga nya waldorfpedagoger utexamineras före år 2006? Ska vi som studenter och blivande icke godkända waldorflärare betala för att försörja skolorna med lärare till dess – och sen stå där med mycket högre studieskulder och ingen officiell behörighet?

Det finns många elever som vill gå i waldorfskolor, som är statligt godkända friskolor med krav på behöriga lärare. Dessa elever behöver fler utbildade waldorfpedagoger.

Det finns många studenter som vill utbilda sig till waldorfpedagoger. Dessa studenter får själva bekosta sin utbildning.

Det finns en högskola som har den erfarenhet och kunskap som krävs för att utbilda bra waldorfpedagoger. Denna högskola har ingen examensrätt.

Man kan undra om regeringen tycker att detta är ett bra sätt att ta ansvar för landets elever och lärarstudenter?

Man kan undra om det är demokrati att en del studenter själva måste betala sin utbildning för att försörja landet med lärare?

Och man kan undra om detta är det exemplariska utbildningsväsende som Sverige vill visa upp under sitt ordförandeskap i EU?

Vi, era representanter i RSH's styrelse, tycker att det är dags att alla studenter inom RSH reser sig upp och talar om för

Sveriges regering med utbildningsminister Thomas Östros vad vi tycker!

Studentkåren i Järna har redan börjat planera för hur en sådan aktion skulle kunna gå till. Ett brev ska i dagarna skickas till Thomas Östros där vi studenter kräver att få träffa honom för att framföra vår åsikt. En bra tidpunkt för detta beräknas vara i januari när styrelsen för RSH planerar lämna in en ny ansökan om examensrätt.

För att denna "träff" ska få någon som helst genomslagskraft bör varje seminarium vara representerat av minst två deltagare i "delegationen". **Vi hoppas förstås allra helst att alla studenter inom RSH, föräldrar, elever, lärare, alla som sympatiserar med oss och som vill att RSH ska överleva, vill följa med oss på vår resa till och genom Stockholm, beväpnade med plakat och klart hörbara åsikter!**

Samordnade resor, resebidrag eller sponsring, mediakontakter, tillstånd för demonstration m.m., är sådant som studentkåren i Järna nu kommer att jobba med och de längtar efter att få höra ifrån alla er som vill vara med och som har åsikter och idéer om hur detta ska gå till.

Detta är den enda chans vi har – låt oss ta den!

Lena Swatko, studentkåren i Järna, tel nr 08-55150662, 0733-723376, mail: swatko@spray.se

Carolin Fransson, studentkåren i Göteborg, tel nr 031-7119693, 0739-964948, mail: carolinfransson@yahoo.com

KANTLJUNGSVÄGEN 29 142 64 TRÅNGSUND

Ateljémålning med växtfärger i en rofylld arbetsprocess som låter lågmälda, finstämda förmågor komma i dagen – sådana som ofta blir överröstade i vårt övriga liv, men som stärker en sund självtillit.

Fredagar kl. 18.30 - 20.30
Ateljé Vårorgel

Lördagar kl. 9 - 11.
Kristofferskolan

Bengt Aquilon, telefon 771 38 33

EKEBERGS GÅRDSBUTIK

AUKTORISERAD

AV SVENSKA DEMETERFÖRBUNDET OCH KRAV

I BUTIKEN FINNS BIODYNAMISKA OCH EKOLOGISKA LIVSMEDEL, GODKÄNDA AV DEMETER OCH KRAV. VI HAR OCKSÅ KROPPVÅRDSARTIKLAR FRÅN "WELEDA" OCH ULLKLÄDER FRÅN "DE LANA". SUCCESSIVT HAR VI ÄVEN OLIKA KONSTHANTVERK, HANTVERKSPRODUKTER, UTRUSTNING FÖR MATBEREDNING, BÖCKER, PEDAGOGISKA LEKSAKER, ETC.

VÅR IDÉ ÄR ATT BIODYNAMISK OCH EKOLOGISK MAT SKA FINNAS TILLGÄNGLIG FÖR ALLA, TILL RIMLIGA PRISER OCH SAMLADE PÅ ETT STÄLLE.

VI LEVERERAR OCKSÅ DIREKT HEM TILL VÅRA KUNDER. DU KAN BESTÄLLA VAROR FRÅN VÅR BESTÄLLNINGSLISTA ELLER HANDLA I VÅR ONLINEBUTIK: WWW.EKEBERG.NU
HANDLA GÄRNA DIREKT I BUTIKEN PÅ VÅR GÅRD. RING INNAN, SÅ NI VET ATT VI ÄR HEMMA.

TEL. GÅRDEN O. BUTIKEN 08 500 301 92 ELLER YVONNES MOBIL 070 399 87 35

EKEBERG ÄR EN LITEN BIODYNAMISK OCH EKOLOGISK GÅRD UTANFÖR TUNGELSTA MITT PÅ SÖDERTÖRN. VI VÄRNAR HÄR OM GAMLA TRADITIONER OCH LEVNADSSÄTT, GÄLLANDE T.EX. KULTUR OCH KUNSKAP, HANTVERK, METODER OCH PRODUKTER.

VÄGBESKRIVNING: TENKAT. KARTSIDA 73, B;3

PÅ GÅRDEN FINNS OCKSÅ, FÖRUTOM DJUR OCH TRÄDGÅRDSODLINGAR:

EKEBERGS TIMMERHANTVERK: TIMMERHUS; FRIGGEBODAR; SPECIELLA ÖNSKEMÅL; ETC.

HASSES MOBIL 073 05 06 155

VÄLKOMNA !

YVONNE OCH HASSE ROSÉN

Kristofferseminariets kurser

Höstterminen 2001

Klasslärare

Kristofferkursen

Heltid, 4 år

3/4-tid, 4 år

Balderkursen

1/2-tid, distans

Hantverkslärare

Hantverkskursen

3/4-tid, 4 år

Gymnasielärare

Pestalozzikursen

Heltid, 1 år

(kan även spridas
på flera år)

Fritidspedagog

1/2-tid, distans, 4 år

Fortbildning

för statligt

examinerade lärare

1/2-tid, distans, 2 år

heltid, 1 år

Studiedagar, handledning, fortbildningskurser

Rådslagsmodellen i elevvårdsarbetet

Uppdragsutbildning

Målningskurser

Eurytmikurser

Modellering

Information:

tel. 08-634 04 34

www.steiner.se/kristofferseminariet

Kristofferseminariet ingår i RUDOLF STEINERHÖGSKOLAN

Till katalogen

Kollegiet:

Pernilla Almgren, ny adress: Mossvägen 52, 153 37 Järna, telefon 551 730 25

Elever och föräldrar:

Olga Svedin, klass 1, rätt adress: Vitvingevägen **106**

Ny i klass 2:

Norstedt Anna, 920103, Vildandsvägen 42, 123 49 Farsta, telefon 605 27 66, föräldrar: Anneli Lagerberg & Christer Norstedt

Åter till klass 4:

Beatrice Olofsson, 900524, Kusevägen 7, 128 69 Sköndal, telefon 94, 05 72, förälder: Kerstin Sommarbris

Isak Darke, klass 4, ny adress: Hovmästarv 5, 123 57 Farsta

Caroline Kuehn, kl 6, ny adress: Nynäsvägen 18, 137 41 Västerhaninge

Nya i klass 7 A

Erik Lindberg, 861024, Skrakgränd 11, 123 49 Farsta, telefon 604 01 20, förälder: Lisbeth L

Jackie Stegmayr, 870815, Ingvaldsvägen 5, 141 38 Huddinge, telefon 746 75 08, föräldrar: Carina Öhrfelt o Pierre Stegmayr

Ny i klass 7 B

Håkan Halfvarson, 870403, Byälsvägen 97, 1 tr, 128 47 Bagarmossen, telefon 649 48 42, föräldrar Berit H samma adress, Rune H, Byälsvägen 18, 128 48 Bagarmossen, telefon 39 62 81

Ny i klass 8:

Philip Minja, 870205, Skarpnäcks allé 58, 4 tr, 128 33 Skarpnäck, telefon 724 85 65, föräldrar: Annika Choi & Paul Minja

Nya i klass 10:

Tora Boström, 840702, Musserongängen 195, 153 34 Tyresö, telefon 742 24 33, förälder: Hjördis Ahlin-Boström.

Veronica Nordström, 840604, Skyttevägen 11, 134 37 Gustavsberg, telefon 570 342 02, föräldrar: Micaela & Kent

Caroline Adam, Zenitha Eliasson, Sabina Steinborn-Persson, och gästeleven Ukko Ristilä, klass 11, har slutat

Rebecca Ekström och Cecilia Lindberg, klass 12, har slutat

Kimbo Granqvist Rensgård, Solbacka, föräldrarna heter Camilla **Rensgård** & Kai **Granqvist**

Kristensamfundet i Stockholm

Upplandsgatan 48, T-Odenplan

DNA's människa – eller människans DNA?

I vad mån är vi bestämda i vårt liv av våra gener?

Varifrån kommer vår frihet

Onsdagar kl 19.30, inträde 50 kr

31 januari

**Styr generna vår utveckling?
Om relationen mellan gener, kropp och jag**
Bo Edelstam, leg. läkare

7 februari

**Hur förstå aktiviteten, viljan och tänkandet
utifrån ett cellbiologiskt perspektiv?**
Sven Wängberg, biolog, waldorflärare

14 februari

Människan ur en helhetssyn

Korta inledningar till temat med åtföljande samtal
Bo Edelstam, Sven Wängberg, Felix Nieriker, Lars Rydelius

Kalender

Januari 2001

8 mån Terminsstart
24 ons Föräldrareferens kl 19.00
25 tor Vinterdag med bl a skidresa till Romme
för klass 7-12
26 fre Lovdag för elever t o m klass 9
Studiedag för gymnasiet

Februari

6 tis Öppet Hus på gymnasiet kl 13-16
19 mån Föräldrareferens kl 19.00
23 fre Maskerad

Vecka 9 Sportlov 26 feb – 2 mars

Mars

20 tis Föräldrareferens kl 19.00

April

Vecka 15 Påsklov 9-12/april

Maj

2 ons Föräldrareferens kl 19.00
25 fre Lovdag

Juni

8 fre Skolavslutning

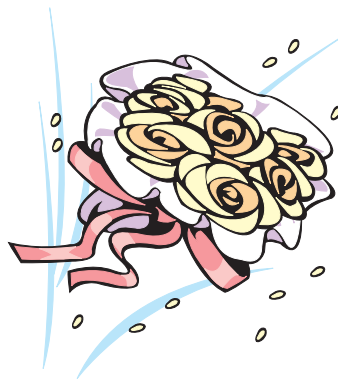
Klass 12 ger

BRÖLLOPS- FESTEN

av
Arnold Wesker

Fredag 9/2 kl 19.30

Lördag 10/2 kl 15.00
kl 19.00

Angående städningen i skolan

Ett stort tack till er som kom till julstädningen och gjorde ett jättearbete för att få det rent i vår skola!

Det var en ny men inte så trevlig erfarenhet att föräldrarna städar efter den nya städfirman. Några exempel: Duschrummen hade ej varit skurade eller städade på mycket länge. Under och bakom toaletterna var det mycket smutsigt. Under bänkarna i korridorerna var det länge sedan någon städade. Köket tog det 2-3 timmar för 10 personer att få rent.

Jag (Bosse) hade haft en förhoppning att det skulle bli lättare med storstädningen nu när vi har en städfirma, och att standarden på veckostädningen skulle bli högre. Men det tycks mig att de ansvariga ej kontrollerat att städningen genomförs enligt skolverkets rekommendationer, eftersom den varit mycket bristfällig.

Det var många föräldrar som ej kom eller hörde av sig till Bengt, Svante eller Bosse eller till städledaren i sin grupp. Jag hoppas att de skärper sig, för det var andra som fick ta deras ansvar också.

Jag efterlyser fortfarande en samordning mellan skolans städansvariga, städfirman och städledarna. Jag har, trots att jag hört av mig före jul, inte blivit kallad till någon form av planeringsmöte för städningen utan endast blivit tilldelad en dag som städledare. Organisationen av städdagarna var enligt fleras mening bristfällig och någon ansvarig från skolans medarbetare gick det inte att få träffa.

Nu MÅSTE städledargruppen och de av skolan utsedda städansvariga träffas för att diskutera kvaliteten på veckostädningen, organisationen av storstädningar och vem som ansvarar för vad.

Bosse Wall & Bengt Eriksen

